

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive study) โดยการใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจต่อความคาดหวังของผู้ป่วยประกันสังคม ที่มารับบริการแผนกผู้ป่วยในโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal interview) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth interview)

ลักษณะประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้ เป็นผู้ป่วยที่มารับบริการที่แผนกประกันสังคมประเภทผู้ป่วยในโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ มีจำนวนเพียง 27 เตียง แบ่งเป็น ผู้ป่วยหญิง 13 เตียง ผู้ป่วยชาย 14 เตียง มีผู้ป่วยมารับบริการทั้งหมด 762 คน (ข้อมูลตั้งแต่ 1 มกราคม 2547 ถึง 30 เมษายน 2548) กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้ป่วยชายและหญิงที่มารับบริการที่แผนกประกันสังคมประเภทผู้ป่วยในโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จำนวน 23 คน เป็นผู้ป่วยชาย 8 คน ผู้ป่วยหญิง 15 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยได้กำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. มีอายุ 20 ถึง 60 ปี
2. เป็นผู้ป่วยที่มารับบริการที่แผนกประกันสังคมประเภทผู้ป่วยใน
3. สติสัมปชัญญะสมบูรณ์ สามารถติดต่อสื่อสารเข้าใจ
4. ยินดีให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ ผู้ศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ได้จัดทำขึ้นให้ครอบคลุมประเด็นเนื้อหาที่ต้องการศึกษา กำหนดหัวข้อให้มีความ

เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา รายละเอียดของสิ่งที่ต้องการศึกษา และแนวคิดที่นำมาเป็นกรอบในการศึกษา โดยใช้เครื่องมือประกอบการเก็บข้อมูลดังนี้

1. แบบการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal interview) หรือใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์สามารถดัดแปลงให้ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม แต่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการศึกษา ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

1.1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการทำงาน ระยะทางจากบ้านสู่โรงพยาบาล รายจ่ายเงินสมทบต่อเดือน ความถี่ของการใช้บริการทางการแพทย์ตามสิทธิ์ที่ได้จากประกันสังคม

1.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความคาดหวัง และความต้องการของผู้ป่วยใน ประเด็นของบุคลากร การบริการ ผลการรักษา สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึง ค่าใช้จ่าย

2. สมุดบันทึกข้อมูลพร้อมเครื่องเขียน

3. เทปบันทึกเสียง และกล้องถ่ายรูป

การควบคุมคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษานี้ผู้ศึกษาได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลตามวิธีดังต่อไปนี้

การตรวจสอบด้านข้อมูลจากแหล่งข้อมูล (Triangulation of data source) บุคคล สถานที่ และเวลา ที่ต่างกัน เป็นการสอบถามข้อมูลในลักษณะเดียวกันแต่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล เวลา และสถานที่ ถ้าได้ข้อมูลที่คล้ายกันหรือซ้ำกันก็แสดงว่าข้อมูลน่าเชื่อถือ

การตรวจสอบด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Triangulation of methods) การตรวจสอบแบบนี้คือการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายๆแบบในเรื่องเดียวกัน เช่น การสังเกตควบคู่กับการซักถาม การเก็บข้อมูลจากเอกสาร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญและเพียงพอในการนำไปวิเคราะห์

การตรวจสอบข้อมูลกับเจ้าของข้อมูล เนื่องจากผู้ศึกษาเป็นเจ้าของที่ซึ่งปฏิบัติงานในหอผู้ป่วย จึงมีความสนิทสนมและมีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้ป่วยในหอผู้ป่วย ได้ตรวจสอบข้อมูลกับผู้ศึกษาเก็บได้กับเจ้าของข้อมูล หรือผู้ให้ข้อมูลโดยตรงว่าข้อมูลทั้งหมดที่ได้ถูกต้องแล้วหรือไม่ ถ้ายังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ก็จะรวบรวมข้อมูลซ้ำอีกครั้งหนึ่งให้สมบูรณ์

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive study) โดยการใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจต่อความคาดหวังของผู้ป่วยที่มารับบริการแผนกประกันสังคมของโรงพยาบาลทหารอากาศเชียงใหม่ การรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผู้ศึกษาทำการพิทักษ์กลุ่มตัวอย่างโดยจัดทำเอกสารชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และการรวบรวมข้อมูลให้พิจารณาไม่ใช้วิธีการบังคับขู่เข็ญ หรือหลอกลวงเพื่อให้ได้ข้อมูล การตัดสินใจในการให้ความร่วมมือครั้งนี้เป็นสิทธิของผู้ป่วยการตอบรับหรือปฏิเสธในการสัมภาษณ์ จะไม่มีผลต่อการรักษาพยาบาลที่ผู้ป่วยจะได้รับ คำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์จะถือเป็นความลับ และนำมาใช้เฉพาะการศึกษาเท่านั้นและกลุ่มตัวอย่างสามารถขอถอนตัวออกจากการศึกษาได้ตามต้องการและไม่ให้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ถูกศึกษาเป็นเรื่องเปิดเผยหรือทำให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายต่อผู้ที่ให้ข้อมูล ในการเขียนรายงานผลการศึกษาก็จะไม่ระบุชื่อและนามสกุลจริงของผู้ให้ข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร

ผู้ศึกษาใช้การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้วยการค้นคว้าในหนังสืออ้างอิง เอกสารงานวิจัย บทความ สิ่งพิมพ์ วารสาร ในสาระสำคัญที่จะสามารถนำมาเป็นประเด็น หรือตัวอย่างที่มีความเกี่ยวข้องกับความคาดหวังและ ความต้องการของผู้ป่วยที่มารับบริการแผนกผู้ป่วยในโรงพยาบาลทหารอากาศเชียงใหม่ หลังจากนั้นจึงนำมาเรียบเรียงเป็นรายงานการค้นคว้าอิสระให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์

การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

ผู้ศึกษาได้กำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นผู้ป่วยที่มารับบริการแผนกผู้ป่วยใน โรงพยาบาลทหารอากาศเชียงใหม่ จำแนกเป็นผู้ป่วยทางด้าน อายุรกรรม ศัลยกรรม เคมีบำบัด และรังสีรักษา ซึ่งมีลักษณะเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ใช้การศึกษาเชิงลึกในการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างในประเด็นของคำถามตามกรอบแนวคิดร่วมกับการบันทึกเทป พร้อมการจดบันทึกข้อมูลหลังจากนั้นนำมาเรียบเรียงเป็นบันทึกในแต่ละวัน โดยคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มเหล่านี้จะมีประเด็นที่หลากหลาย และต่างมุมมองในผู้ป่วยแต่ละกลุ่ม ทำให้สามารถนำไปวิเคราะห์หาผลสรุปของการศึกษาในเรื่องนี้ได้ อย่างสมเหตุสมผล และยังทำให้การศึกษานี้มีความน่าเชื่อถืออีกด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำเอาข้อมูลทั้งหมดที่ได้ มาวิเคราะห์แปลความหมายของปรากฏการณ์ ตลอดจนการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ต่างๆ โดยใช้มุมมองของกลุ่มตัวอย่าง (Emic view) และได้วิเคราะห์ในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

7.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้านลักษณะกลุ่มตัวอย่าง เช่น ระดับการศึกษา ระยะเวลาการทำงาน ระยะทางจากบ้านสู่โรงพยาบาล รายจ่ายเงินสมทบต่อเดือน ความถี่ของการใช้บริการทางการแพทย์ตามสิทธิ์ที่ได้จากประกันสังคม

7.6.2 การวิเคราะห์โดยการจำแนกประเภทของปรากฏการณ์ (Typology) โดยจำแนกข้อมูลความคาดหวัง และความต้องการที่มีลักษณะคล้ายกันมารวมกันไว้เป็นหมวดหมู่ให้สามารถเข้าใจง่ายเช่น ข้อมูลเกี่ยวกับความคาดหวังและความต้องการของผู้ป่วยที่มีต่อหอผู้ป่วยในประเด็นต่างๆ

7.6.3 การวิเคราะห์โดยการจัดระบบข้อมูลแบบที่มีความสัมพันธ์ (Taxonomy) เป็นการจัดระบบข้อมูลซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจความหลากหลายความหมายและเหตุผลของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่เบื้องหลังการจำแนกประเภทของปรากฏการณ์